

ČESKÁ ASTRONOMICKÁ SPOLEČNOST

sekretariát: Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Boční II / 1401, 141 31 Praha 4, tel. 267 103 040, cas@astro.cz

Tiskové prohlášení České astronomické společnosti číslo 136 ze 16. 12. 2009

Česká astronomická společnost udělila čestnou Kopalovu přednášku za rok 2009

Česká astronomická společnost udělila čestnou Kopalovu přednášku 2009 Doc. RNDr. Vladimíru Karasovi, DrSc. z Astronomického ústavu Akademie věd ČR za nedávné významné výsledky v relativistické astrofyzice zejména při studiu okolí černých děr a zdařilou konfrontaci těchto teoretických údajů s pozorováním rentgenových dvojhvězd a aktivních jader galaxií.

Slavnostní předání ceny proběhne 18. prosince 2009 od 17:30 v budově Akademie věd ČR na Národní třídě 3, Praha 1 v sále č. 108 v prvním patře. Po předání ceny bude přednesena laureátská přednáška „Bolavé zuby, zlámané kosti, zhroucené hvězdy: co společného má jejich studium? aneb o výzkumu kompaktních hvězd a černých děr metodami rentgenové astronomie“. Předání ceny i přednáška jsou přístupné veřejnosti, vstup zdarma.

Doc. Vladimír Karas se těmito problémy zabývá již od dob svých vysokoškolských studií a zejména v posledním desetiletí dosahuje sám, popř. ve spolupráci se svými studenty a domácími i zahraničními kolegy prvotřídních výsledků, jak o tom svědčí obsáhlý seznam 166 prací, které získaly až dosud 979 citací, tj. poměr téměř 6 citací / práci a Hirschův index $H = 17$. Jeho současná vědecká produktivita je opravdu výjimečná: jen v letech 2007-08 uveřejnil 35 prací, což je patrně současný český rekord. Obor, který Doc. Karas tak významně ovlivňuje, přitom patří v současné době díky kombinaci pozemních a kosmických pozorování i zásluhou velkého pokroku v numerické relativitě k nosným programům soudobé astrofyziky, takže v něm panuje zcela mimořádná konkurence.

Z těchto důvodů se Doc. RNDr. Vladimír Karas, DrSc. stal letošním nositelem ocenění Kopalovou přednáškou České astronomické společnosti, historicky jejím třetím nositelem.

Kopalovu přednášku zřídila Česká astronomická společnost v roce 2007. Je udělována českým astronomům / astronomkám za významné vědecké výsledky, dosažené v několika posledních letech a uveřejněné ve světovém vědeckém tisku. Poprvé byla udělena v r. 2007, tedy v roce 90. výročí založení České astronomické společnosti.

Numerický matematik a astronom **Prof. RNDr. Zdeněk Kopal, DSc.** (1914 -1993) se narodil 4. dubna 1914 v Litomyšli. Ve čtrnácti letech si postavil dalekohled a pečlivě pozoroval oblohu. Brzy se dozvěděl o existenci České astronomické společnosti, stal se jejím členem v roce 1929 a docházel na Štefánikovu hvězdárnu na Petříně. Soustředil se na výzkum proměnných hvězd. V průběhu tří let vykonal více než 10 000 pozorování. Když mu bylo šestnáct let, stal se předsedou odborné sekce pro pozorování hvězd měnlivých. Pod jeho vedením se stala sekce jedním z evropských středisek pro výzkum proměnných hvězd. Po absolvování Karlovy univerzity v roce 1937 pokračoval Kopal ve studiu v anglické Cambridgi u Arthura Stanleje Eddingtona. Výzkum těsných dvojhvězd u nás Kopal pozvedl na světovou úroveň. V roce 1948 vznikla komise pro fotometrické dvojhvězdy Mezinárodní astronomické unie a Kopal se stal jejím prvním předsedou.

V roce 1958, kdy se začalo uvažovat o letu člověka na Měsíc, navázal Kopal spolupráci s NASA. V roce 1959 se stal vedoucím projektu, který měl za úkol pořídit detailní mapy Měsíce. Během více než čtyřicetiletého působení v Manchesteru Kopal připravil k doktorátu přes sto svých žáků. Vydal kolem 25 monografií a publikoval zhruba 400 vědeckých článků. V rodném městě Litomyšli mu byl odhalen památník symbolizující těsnou dvojhvězdu na místě, kde kdysi stával rodný dům Z. Kopala.

Slavnostní předání ceny a přednesení přednášky proběhne 18. prosince 2009 od 17:30 v budově Akademie věd ČR na Národní třídě 3, Praha 1 v sále č. 108 v prvním patře.

Doc. RNDr. Vladimír Karas, DrSc. přednese Kopalovu přednášku na téma

„Bolavé zuby, zlámané kosti, zhroucené hvězdy: co společného má jejich studium? aneb o výzkumu kompaktních hvězd a černých děr metodami rentgenové astronomie“.

Předání ceny i přednáška jsou přístupné veřejnosti, vstup zdarma.

Pavel Suchan

tiskový tajemník České astronomické společnosti

Česká astronomická společnost (ČAS) vydává od května 1998 tisková prohlášení o aktuálních astronomických událostech a událostech s astronomií souvisejících. Počínaje tiskovým prohlášením č. 67 ze dne 23.10.2004 jsou některá tisková prohlášení vydávána jako společná s Astronomickým ústavem Akademie věd ČR, v. v. i. Archiv tiskových prohlášení lze najít na Internetu na adrese <http://www.astro.cz/media/>. S technickými a organizačními záležitostmi ohledně tiskových prohlášení se obraťte na tiskového tajemníka ČAS Pavla Suchana na adrese Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Boční II/1401, 141 31 Praha 4, tel.: 267 103 040, fax: 272 769 023, e-mail: suchan@astro.cz.